

حوزه‌های کاربردی در پدافند غیرعامل

(مدیریت بحران - آمایش سرزمین - فضای سایبر)

مؤلف:

مهندس عباس خیراتی

کادر اس ارشد سازه - مدرس پدافند غیرعامل

انتشارات دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران

زمستان ۱۳۹۴

سرشناسه	خیراتی، عباس، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدید آور	حوزه‌های کاربردی در پدافند غیرعامل: (مدیریت بحران، آمایش سرزمین، فضای سایبر) / مولف عباس خیراتی
مشخصات نشر	تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه فرماندهی و ستاد، انتشارات دافوس، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	۲۰۲ ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۱۶۲-۰۳-۹
وضعیت فهرست‌نویسی	فپیا
موضوع	دفاع غیرنظامی
موضوع	مدیریت بحران
موضوع	آمایش سرزمین
موضوع	فضای مجازی -- تدابیر امنیتی
موضوع	جنگ اطلاعاتی
شناسه افزوده	ایران، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، انتشارات دافوس
رده بندی کنگره	۱۳۹۴ ۹خ / ۹۲۶ UA
رده بندی دیویی	۶۰۳/۳۵

عنوان: **حوزه‌های کاربردی در پدافند غیرعامل** (مدیریت بحران-آمایش سرزمین- فضای سایبر)

مؤلف: عباس خیراتی

ویراستار: سامان آزاد

طراح جلد: مسعود شکوری

ناظر چاپ: حسین مومنی فرد

ناشر: انتشارات دافوس آجا

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

تعداد صفحه: ۲۰۲ ص

تاریخ انتشار: زمستان ۱۳۹۴

چاپ: اول

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه دانشکده فرماندهی و ستاد آجا

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، میدان پاستور، خیابان دانشگاه جنگ، دانشکده فرماندهی و ستاد آجا، تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۱۴۱۹۱

www.dafoosaja.ac.ir

مسئولیت صحت مطالب بر عهده مولف می‌باشد.

کلیه حقوق برای دافوس آجا محفوظ است. (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است)

پیشگفتار

۱۰

فصل اول: مدیریت بحران

۱-۱ بحران

۱۴

۱-۱-۱ مقدمه

۱۴

۱-۱-۲ تعریف بحران

۱۵

۱-۱-۳ انواع بحران‌ها

۱۷

۱-۱-۴ درجه‌بندی بحران

۱۹

۱-۱-۵ مکعب بحران

۲۱

۱-۱-۶ لجستیک در بحران

۲۸

۱-۲ مدیریت بحران

۳۱

۱-۲-۱ مقدمه

۳۱

۱-۲-۲ تعریف مدیریت بحران

۳۲

۱-۲-۳ تعریف مدیریت جامع بحران

۳۳

۱-۲-۴ سطوح مختلف مدیریت بحران

۳۳

۱-۲-۵ اهداف مدیریت بحران

۳۵

۱-۲-۶ نقش سیستم‌های اطلاعاتی در مدیریت بحران

۳۷

۱-۲-۷ کاربرد سیستم‌های اطلاعاتی در فرآیند مدیریت بحران

۴۳

۱-۳ برنامه‌ریزی مدیریت بحران

۵۵

۱-۴ الزامات طراحی الگوی مدیریت بحران

۵۷

- ۶۱ ۱-۵) انواع الگوهای مدیریت بحران
- ۶۷ ۱-۶) دکترین و اصول حاکم بر مدیریت بحران
- ۷۰ ۱-۷) سیاست‌های حاکم بر نظام مدیریت بحران
- ۷۵ ۱-۸) راهبردهای مدیریت بحران
- ۱۰۰ ۱-۹) چالش‌های مدیریت بحران
- ۱۰۲ ۱-۱۰) تصمیم‌گیری برای مدیریت بحران
- ۱۰۵ ۱-۱۱) مدیریت بحران و پدافند غیرعامل
- ۱۰۶ ۱-۱۱-۱) اقدامات پدافند غیرعامل در حوزه مدیریت بحران
- ۱۰۸ ۱-۱۱-۲) اقدامات پدافند غیرعامل در حوزه مدیریت بحران
- ۱۱۰ ۱-۱۱-۳) روش‌های پدافند غیرعامل در حوزه مدیریت بحران
- ۱۱۲ ۱-۱۱-۴) جایگاه پدافند غیرعامل در مدیریت بحران

فصل دوم: آمایش سرزمین

- ۱۱۶ ۲-۱) مقدمه
- ۱۱۸ ۲-۲) ابعاد مفهومی آمایش سرزمین
- ۱۲۵ ۲-۳) مؤلفه‌ها و ویژگی‌های آمایش سرزمین
- ۱۲۸ ۲-۴) فرآیند تهیه طرح و مطالعات آمایش سرزمین
- ۱۳۱ ۲-۵) برنامه‌ریزی و آمایش سرزمین
- ۱۳۶ ۲-۶) توسعه انسانی و آمایش سرزمین
- ۱۳۹ ۲-۷) سیستم اطلاعات جغرافیایی و آمایش سرزمین
- ۱۴۰ ۲-۷-۱) علت بکارگیری سیستم اطلاعات جغرافیایی در آمایش سرزمین
- ۱۴۲ ۲-۷-۲) اهداف مشترک سیستم اطلاعات جغرافیایی و آمایش سرزمین
- ۱۴۳ ۲-۸) ضرورت‌های یکپارچه‌سازی برنامه‌ریزی توسعه سرزمینی

- ۱۴۵ (۲-۹) رابطه آمایش سرزمین و پدافند غیرعامل
- ۱۴۹ (۲-۱۰) اصول پدافند غیرعامل مؤثر بر آمایش سرزمین
- ۱۵۳ (۲-۱۱) مؤلفه‌های آمایش سرزمین از منظر پدافند غیرعامل
- ۱۵۹ (۲-۱۲) اهداف راهبردهای پدافند غیرعامل در آمایش سرزمین

فصل سوم: فضای سایبر

- ۱۶۴ (۳-۱) مقدمه
- ۱۶۵ (۳-۲) فضای سایبری
- ۱۶۸ (۳-۳) قدرت سایبری
- ۱۷۰ (۳-۴) تهدیدهای سایبری
- ۱۷۰ (۳-۴-۱) ویژگی‌های تهدیدهای سایبری
- ۱۷۳ (۳-۴-۲) انواع تهدیدهای سایبری
- ۱۷۸ (۳-۵) محدوده عملیاتی و جغرافیایی جنگ سایبری
- ۱۸۰ (۳-۶) اهداف و سناریوهای جنگ سایبری
- ۱۸۴ (۳-۷) سربازان جنگ سایبری
- ۱۸۸ (۳-۸) انواع حملات سایبری
- ۱۸۸ (۳-۸-۱) نحوه پیاده‌سازی یک حمله سایبری
- ۱۸۹ (۳-۸-۲) مراحل دفاع در مقابل حملات سایبری
- ۱۹۲ (۳-۹) پدافند سایبری
- ۱۹۳ (۳-۱۰) قرارگاه پدافند سایبری
- ۱۹۷ (۳-۱۱) سازمان پدافند غیرعامل در حوزه سایبر

پیشگفتار

صیانت از خویش و دفاع در برابر تهدیدات به عنوان یک امر فطری از طریق عقل و شرع، سابقه‌ای بس طولانی در تاریخ بشری به قدمت خلقت انسان دارد. همان دانش و هنری که انسان را به درک هر چه بهتر موضوع پدافند غیرعامل رهنمون می‌سازد، واقعیتی که به لحاظ اهمیت، تحقیقات بسیاری از کشورها را به تأثیرات این موضوع بر زندگی انسان‌ها اختصاص داده است.

پدافند غیرعامل به مفهوم دفاع بدون سلاح در پی یافتن راه‌حلی برای دفاع و رهایی از مشکلات و تهدیدات طبیعی و انسان‌ساز می‌باشد. مفهومی که این پیام را به ما می‌دهد، "همچنان‌که نباید مرعوب تهدیدهای دشمن گردید، از سوی دیگر می‌بایست با اقدامات و تدابیر مؤثر دفاعی، خود را آماده مقابله با تهدیدهای بالقوه و بالفعل دشمن نمود" و قطعاً بخش بسیار مهم و حیاتی از این آمادگی در شرایط بحرانی، اتخاذ راهبردهای دفاعی غیرعامل مناسب می‌باشد. در این حال شایسته است این رهنمود در سخن حکیمانه امام خاتمه‌ای عزیز را در این خصوص فرا روی خود قرار دهیم که فرمودند:

"دفاع جزئی از هویت یک ملت زنده است، هر ملتی که نتواند از خود دفاع کند زنده نیست." انجام اقدامات دفاع غیرعامل در جهت مقابله با بحران‌ها و تقلیل خسارات ناشی از آنها، موضوعی بنیادی است که وسعت و گستره آن تمامی زیرساخت‌ها، مراکز حیاتی و حساس نظامی و غیرنظامی، سیاسی، ارتباطی و مواصلاتی کشور را بر می‌گیرد تا حدی که حفظ امنیت ملی و اقتصادی، شکست‌ناپذیری در جنگ، به نحو جدی وابسته به برنامه‌ریزی و ساماندهی همه جانبه در موضوع حیاتی دفاع غیرعامل می‌باشد. روزه توجه خاص به امر دفاع غیرعامل، مراکز علمی و دفاعی کشور را بر آن داشته است که توجه بیشتری را در این ارتباط مبذول دارند و این امر موجب تدوین و نشر مقالات و کتب علمی و پژوهشی وسیعی در این حوزه از علوم شده است.

هدف از تدوین کتاب حاضر، نشان دادن اهمیت موضوع پدافند غیرعامل است که همواره مورد تأکید رهبر معظم انقلاب بوده و می‌باشد و همچنین معرفی موضوعاتی است که چه به لحاظ مفهومی و چه از منظر کاربردی در پدافند غیرعامل از جایگاه و اهمیت ویژه‌ای برخوردار هستند. به همین منظور و با توجه به گستردگی حوزه‌های مورد بحث و مؤثر در مقوله پدافند

غیرعامل، از منظر مؤلف، سه حوزه مدیریت بحران، آمایش سرزمین و فضای سایبر به عنوان حوزه‌های کاربردی در این کتاب مورد بحث و تعریف قرار گرفته‌اند.

در ارائه مطالب کتاب و در سه بخش سعی شده است عمدتاً از منابع و تحقیقات علمی موجود در کشور پیرامون موضوعات یاد شده استفاده شود. لذا مطالب به نحوی تدوین و تألیف شده است که با اختصاص بخش‌هایی از کتاب به جنبه‌های مختلف نظری و کاربردی آشنایی با بحران‌ها و چگونگی مدیریت آنها، موضوع آمایش سرزمین از منظر پدافند غیرعامل در کنار مفاهیم کاربردی موجود در فضای سایبر نیز از این دیدگاه تشریح گردند.

امید است کتاب حاضر علاوه بر ارائه مفاهیمی روشن در این حوزه از علوم، اثر بخشی لازم را در تعالی و ارتقاء دانش تخصصی در این حوزه داشته باشد و مورد توجه و بهره‌برداری صاحب‌نظران و علاقه‌مندان به این مباحث قرار گیرد. همچنین با مطالعه این اثر شاهد تحقق بخشی از اهداف دفاع غیر عامل در میانه عزیزمان باشیم.

با اذعان به این مسأله که رای تهیه این اثر با حداقل اشکالات، تلاش زیادی شده است و تألیف کتاب در حوزه پدافند غیر عامل، حوزه‌ای حساس و دارای اهمیت است خالی از نقص نیست، لذا بر این باورم که بهره‌براری از نظریات سازنده اساتید، صاحب‌نظران و خوانندگان عزیز می‌تواند در بهبود کمی و کیفی مطالب، به جهت رفع نواقص و بهتر نمودن اثر در چاپ‌های بعدی، مؤثر واقع شود.

عباس خیراتی

۱۳۹۴